

EFEMÈRIDES | CANVIS | REVOLUCIÓ | JOVENTUT

Maig del 68 en el meu record

50 anys ja de la revolta del Maig del 68, un mite per a tota la gent de la meua generació.

Ser un infant de maig ens va marcar durant molt de temps i penso que ho continua fent. Moltes vegades, en els meus comportaments d'adult, anys després, he continuat sentint aquesta influència, difosa, dolça i tendra, que dominava la meua manera de veure la vida i de jutjar les maneres d'actuar.

Vaig començar els meus estudis universitaris a Barcelona l'octubre del 1967. Pocs mesos després esclataria la revolta de Maig a París, provocada en part pels esdeveniments de la guerra del Vietnam i per l'ofegament d'una societat burgesa incapaç d'ofrir als estudiants una anhelada reforma. Tanmateix, al nostre país hi havia hagut també alguns signes que avançaven aquesta revolta. El març del 1966, el convent dels caputxins de Sarrià havia acollit la creació del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona. Alguns dels meus professors, com en Gabriel Oliver, hi havien participat i això els aureolava d'un caràcter mític. Aquests fets trencaven amb l'atmosfera tancada i grisa de la postguerra descrita per Carme Laforet a la seva novel·la *Nada*. L'any 1968, les universitats catalanes continuarien desenvolupant un paper clau en l'oposició al règim franquista. I a Madrid, el 18 de maig del 1968, la Facultat de Ciències Polítiques i Econòmiques de la Universitat Central, l'actual Complutense, va acollir un concert del cantautor valencià Raimon que es va convertir en un clam contra la dictadura. Per a nosaltres, el clima de revolta s'aliava amb l'oposició política i podia amagar els eixos fonamentals del moviment que commovia els ciments parisencs. Les portes de la Facultat de Lletres de la Universitat de Barcelona van romandre tancades moltes vegades al llarg d'aquell any, com també dels anys successius. Els meus ulls adolescents contemplaven astorats la realitat canviant de la gran ciutat i veien evolucionar el món universitari sense entendre en moltes ocasions la seva immensa complexitat. Seguia atentament el ritme francès però se m'escapaven les seues pregones implicacions, no podia entendre gaire bé la usura de la República gaullista ni l'impacte al veí país de la massificació de l'ensenyament superior. Jean-Paul Sartre i Simone de Beauvoir eren els meus herois des del punt de vista literari i la seva manera d'actuar em semblava modèlica, reflectint l'ideal de llibertat que jo tenia en aquells moments. El

Àngels Santa
CATEDRÀTICA DE FILOLOGIA FRANCESA
DE LA UNIVERSITAT DE LLEIDA

seu paper durant els esdeveniments de maig m'omplia d'orgull; trobava que actuaven seguint el dictat de la seva filosofia i que eren extremament coherents. Després, el temps, l'estu-

di i la distància matisarien aquestes opinions. Però no tenia present que el moviment de maig responia també a un moviment intel·lectual propulsat per la cultura de masses de la joventut i per la influència d'intel·lectuals marxistes ortodoxos com Louis Althusser, així com també per anarquistes oposats a tota forma d'alienació cultural o per maoiistes sensibles al mite de la Revolució cultural xinesa com el grup de *Tel Quel* on podíem trobar Philippe Sollers, Julia Kristeva i Roland Barthes. Més tard, el coneixement més intens de la cultura francesa em permetria de percebre totes aquestes causes i els seus efectes. En aquells moments, em deixava enlluernar per la lluita contra l'autoritarisme a les classes que a casa nostra es personificava en la persona del professor d'història universal Palomeque, que fou víctima de pintades i agressions que acabaren amb la seva polèmica i inútil matèria tal com ell la interpretava, pels rebuigs de les classes magistral, la supressió de les tarimes considerades com a símbol de la distància entre professors i alumnes... i per tantes altres petites accions que resumien els nostres anhels i concretaven els nostres desigs de canvi...

Aspectes de la meua vida personal es veien afectats per les llibertats de maig. D'entrada, la concepció de la sexualitat: aquesta s'allunyava de la tutela religiosa i es definia com a vàlida per ella mateixa fugint de la procreació i de la conjugalitat. Sartre i Beauvoir ho havien fet abans però el maig feia més extens el concepte que passava de la individualitat a la col·lectivitat. I això comportava també l'alliberament de l'homosexualitat i d'altres formes de sexualitat prohibides o menystingudes fins aleshores.

Alhora, la consciència femenina entrava de ple a la meua vida. La nova onada de militants feministes que propicià el moviment de maig feia que m'adonés de la importància del paper de la dona a la societat i de la necessitat d'una lluita aferrissada i constant per aconseguir la igualtat i l'equiparació entre homes i dones.

Amb el temps i la distància, potser penso que no tot va estar carregat de bellesa en aquella revolta i que les aspiracions no es van assolir del tot. Tanmateix, per a mi resta com un moviment mític, que té a més el perfum irrecuperable de la joventut. ■

Prohibit prohibir

enguany es commemora el 50 aniversari de l'anomenat Maig francès o Maig del 68, el de la revolució que podia haver estat però el pas dels anys ha palesat que, probablement, mai va ser. O sí? Ara bé, mentre va durar, la mítica revolta parisenca que ha inspirat la lluita estudiantil de diverses generacions va ser tan intensa com el foc. Es van qüestionar les estructures de poder amb els estudiants al capdavant, seguits pels obrers, i Jean-Paul Sartre com a intel·lectual de capçalera (mítica és la seva imatge a l'amfiteatre de la Sorbona) tot i no ser-ne l'inspirador directe. L'espurna havia estat una manifestació contra la guerra del Vietnam; el malestar entre els estudiants venia de les taxes, però, com sempre ocorre, el neguit de la societat feia temps que feia xup-xup. Hi havia ànsia de canviar les mentalitats, les estructures ideològiques i la manera d'enfocar la vida, amb la cultura com a element transformador. La llàstima és que sabien què no volien, però potser, no què volien. El lema *Prohibit prohibir* (*Il est interdit d'interdire*) va fer fortuna. Una expressió que, en vista del que està passant darrerament, qui sap si ens hauríem de plantejar seriosament de recuperar. Tot i que Lleida no va viure el Maig francès sí que, en certa manera, es va impregnar una mica del seu esperit. Una bona mostra n'és la inauguració el febrer d'aquell any de la Petite Galerie, impulsada per Jaume Magre, Àngel Jové i, més tard, Albert Coma Estadella. Per tot això, en aquest número hem volgut saber com ho recorden diferents personalitats i estudiosos, com ara la catedràtica de Filologia Francesa de la Universitat de Lleida (UdL) Àngels Santa, que en aquell moment era una jove que estava a punt de començar a estudiar a la universitat; l'economista Ramon Morell n'estudia el pòsit, i Ramon Usall (licenciat en Sociologia com Daniel Cohn-Bendit, un dels rostres més populars d'aquell Maig) que, nascut nou anys després, només n'ha sentit explicar o llegit batalletes i per la seva formació i distància en pot fer una anàlisi objectiva. La seva novel·la *Seixanta-vuit* plasma la revolta i l'herència que se'n deriva a través d'una història *noir*. Per tot això, l'artista que il·lustra aquest número, Carles Llonch, busca que la seva obra sigui compromesa, tant com ho va ser aquella revolució de fa cinc dècades. ■

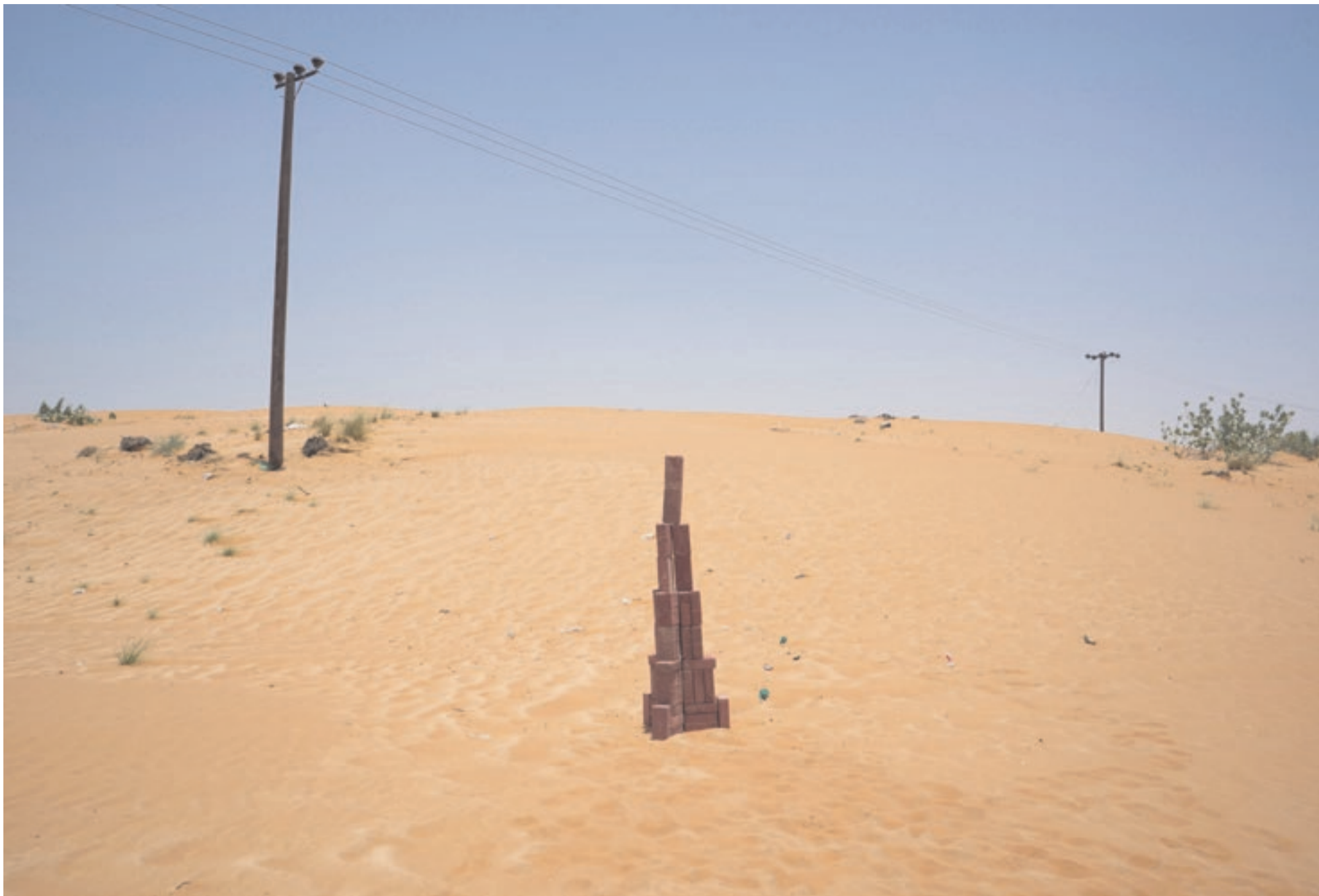
Carles Llonch
ARTISTA

(Lleida, 1985)

Naix a Lleida el 1985. Amb vint anys decideix traslladar-se a Còrdova per tal d'estudiar tècniques artesanals tradicionals. A Granada rebrà un diploma com a tècnic de restauració de béns immobles. Guanya una beca que li permet viatjar i treballar a Florència. Quan torna a Granada, comença els estudis de Belles Arts, que finalitzarà a València. Una vegada acabada la carrera, passa dos anys als Emirats Àrabs treballant com a escultor. Actualment viu entre Lleida i València. ■

Edita Diari Segre SLU **President** Robert Serentill Utgés **Director Executiu** Juan Cal **Director de Redacció** Santiago Costa **Subdirectora** Glòria Farré **Consell de Redacció** Roser Banyeres, Jaume Barrull Castellví, Carles Díaz, Txema Martínez. **En aquest número** Àngels Santa, Ramon Usall, Ramon Morell, Carles Llonch, Marisa Torres, Lorenzo Plana, Txema Martínez, Jaume Barrull Castellví. **Disseny** Marc Llevadot **Impressió** Lerigraf, C. Premsa, 2 - Alcoletge **DL** L-1771-2015 **Periodicitat** mensual.

Maig del 68: el primer fenomen global

RAMON MORELL
ECONOMISTA

Fa cinquanta anys d'aquell Maig del 68 francès. I no només francès: a Europa, tant a Alemanya com a Itàlia, hi va haver també moltes protestes i aldarulls. Els orígens i els principals focus de protesta portaven el segell estudiantil, per això l'assassinat a Alemanya per trets de la policia en una manifestació el juny del 1967 d'un estudiant, Benno Ohnesorg, i l'atemptat contra el també estudiant Rudi Dutschke l'abril del 1968, van ser suficients motius com per organitzar-se i passar a l'acció.

Va tenir aliats el moviment estudiantil? Molts intel·lectuals francesos d'esquerra (Jean-Paul Sartre, Gilles Deleuze, Michel Foucault, Alain Touraine i Simone de Beauvoir, entre d'altres) es van posar al costat dels estudiants. Més enllà de França no va ser del tot així, i alguns intel·lectuals van mostrar la seva oposició al moviment. A Alemanya, per exemple, el filòsof Adorno i a Itàlia un autèntic revolucionari en el món del cinema com Pier Paolo Pasolini hi van mostrar la seva total disconformitat. Pel que fa a partits i sindicats, només des de l'esquerra el partit comunista francès va recolzar el moviment, i encara que sindicats i moviments d'obres van mostrar-hi suport, les vagues generals que es van arribar a convocar en mig de les protestes no van tenir un seguiment prou fort, i fins i tot es va arribar a parlar, si no de fracàs, sí de desil·lusió.

Des dels EUA el recolzament va ser, però, total, amb Herbert Marcuse al capdavant. La cultura beat de Jean Kerouac també va contagiar, així com el pacifisme i la llibertat sexual del moviment hippy. És bo recordar que una de les primeres demandes dels estudiants francesos

va ser la llibertat de circulació entre les habitacions de nois i noies als col·legis majors de la universitat de Nanterre. Tot això va donar a la protesta un caràcter global, una protesta que no es limitava a canviar el sistema capitalista, sinó que amb fonaments teòrics del marxisme, volia arribar a modificar qualsevol forma social i generar una nova societat en tots els seus àmbits. L'americà Theodore Roszak va escriure, el mateix 1968, un llibre, que en la traducció castellana porta per títol *El nacimiento de una contracultura. Reflexiones sobre la sociedad tecnocrática y su oposición juvenil*, que explica molt bé l'abast d'aquestes protestes. Aquest substantiu *contracultura* crec que defineix molt bé el crit revolucionari dels joves del Maig del 68: va ser un moviment contracultural, un moviment universal, genèric, global. El mateix Roszak deia que "és possible que els joves d'aquesta generació no tinguin la força vital suficient per llançar-se a la transformació secular que busquen, però seria un error suposar que volen quelcom menys que una transformació radical". Tenia, a més, molt clar que els partits de la clàssica esquerra mai estarien a l'alçada dels joves, i no estava gens equivocat.

Des d'una perspectiva molt pragmàtica, ens podríem preguntar què ha quedat o per què va servir aquell Maig del 68. Evidentment, hi ha qui diria que de res, però per mi aquesta visió peca d'un excessiu efectisme. Per mi, el fet més rellevant és que aquelles protestes no eren conjunturals, no s'estava per denunciar un estat determinat de les coses, sinó que el que es volia denunciar, el que es volia posar sobre la taula, era l'estructura de les coses. No es tractava de dir que el sistema capitalis-

ta estava malalt, sinó que el sistema capitalista mai podia estar bo. I és curiós que això es fes en ple auge del sistema, en els anys en què Europa va viure les millors èpoques socials del capitalisme amb la creació i èxit de l'estat del benestar. És des d'aquesta perspectiva que cal analitzar el Maig del 68. Per exemple, el 15-M o l'esclat dels Indignats són conjunturals (no dic que no siguin necessaris ni benvinguts), és a dir, contra les desigualtats i efectes d'una crisi capitalista en concret. El Maig del 68, en canvi, és un crit contra el sistema en uns moments en què aquest vivia els millors anys de la seva història, el capitalisme creixia i els valors deuenen. Aquesta és la patent d'aquell moviment. No oblidem que els anys seixanta no són només, com hem assenyalat, els anys de la consolidació de l'estat de benestar, sinó els anys en què comença la liberalització internacional de capitals i que ha desembocat en l'anàrquic i del tot desregulat moviment actual. En resum, puntualment, no hi havia raons grans per muntar un moviment d'aquest tipus, per això els crits eren contra l'ADN del sistema, no contra els resultats del funcionament d'aquest ADN. Tant és així, que en cap moment aquell moviment demanava reformar una llei o una altra o volia una nova constitució francesa i una nova república. Va ser un moviment de denúncia molt més que un moviment amb aspiracions polítiques per conquistar el poder. No queda gens malament, com a conclusió final, dir que la denúncia va ser pionera en el fenomen de la globalització, i va aparèixer abans que l'econòmica i financera malgrat no tenir cap tipus de semblança. Aquella anava en la recerca del que era millor i aquesta d'ara s'entesta en la recerca del que és pitjor. ■

El llegat del 68

RAMON USALL
SOCIÒLEG

A finals de 2017, el prestigiós diccionari de la britànica Universitat d'Oxford elegia *youthquake*, que es traduiria més o menys per “terratrèmol del jovent”, com a paraula de l'any. Aquest mot, definit com “un important canvi cultural, polític o social derivat de l'acció o de la influència dels joves”, no era pas un neologisme de creació recent sinó que ja havia aparegut en un editorial de la versió nord-americana de la revista *Vogue* en un ja llunyà 1965. Segurament, poques paraules poden definir millor que aquesta allò que realment va suposar la revolta estudiantil de l'any 1968. Aquella rebel·lió que va fer trontollar el món va ser en realitat un *youthquake* del qual es va derivar un important canvi cultural que ha contribuït de manera indispensable a configurar les societats contemporànies tal com les coneixem avui dia.

Aquella revolta, que va tenir segurament el seu moment més àlgid en el Maig francès, iniciat amb l'ocupació estudiantil de la Sorbona del 2 de maig del 1968 i continuat amb les barricades al Barri Llatí i una vaga general indefinida que, a partir del 13 de maig, va unir obrers i estudiants i es va convertir en la mobilització més gran de l'Europa de després de la Segona Guerra Mundial, no va limitar-se a París sinó que es va estendre arreu del planeta i va provocar la insurrecció del jovent de països tan distants com el Japó i Polònia, Mèxic i Txecoslovàquia, o els Estats Units i Iugoslàvia, per citar-ne només alguns exemples. Una dimensió global que, amb els seus respectius matisos, va fer d'aquell 1968 l'any en què els estudiants van fer trontollar el

món, provocant un autèntic terratrèmol social, cultural i polític del qual avui encara sentim els efectes.

Si bé és cert que les revoltes del 1968 van fracassar en el seu intent d'enderrocar el sistema capitalista (i, en aquest sentit, l'exemple més paradigmàtic seria de nou el Maig francès, que després de tocar el cel durant aquella imponent vaga general que va posar contra les cordes Charles de Gaulle, va veure com les eleccions convocades pel president, i que van comportar una aclaparadora victòria de la dreta conservadora gaullista, el feien tornar a la realitat donant la raó als integrants del moviment que havien popularitzat la consigna que considerava la cita electoral com un *piège à cons*, una trampa per a idiotes), també ho és que la rebel·lió va triomfar ja que va imposar, de vegades a curt, d'altres a mitjà, i en ocasions a llarg termini, uns nous valors que van servir per identificar les societats contemporànies.

Així doncs, la llibertat sexual, el feminisme, l'ecologisme o l'antiautoritarisme són part indestruïble del llegat del 68. Un llegat que permet parlar d'un evident triomf parcial dels valors revolucionaris, sobretot si tenim en consideració que el punt de partida de la revolta estudiantil d'aquell París passava per reivindicacions tan innocents com que els nois poguessin accedir a les habitacions universitàries de les noies, una cosa sorprenentment prohibida a la França anterior al maig del 1968.

El canvi, en la moral i l'inici de la fi de la tutela religiosa sobre el comportament sexual va provocar que aquella revolta conduís a l'adopció de mesures com la despenalització de l'adulteri que, convé recordar-ho,

va ser delictes a França fins al 1975 i a l'Estat espanyol fins al 1978.

També és filla d'aquell 1968 la presa de consciència mediambiental que va derivar en el moviment antinuclear i en l'ecologisme que coneixem avui dia. De fet, Greenpeace, organització creada el 1971, té el seu origen en el Don't Make a Wave Committee, un comitè antinuclear nascut el 1969, a l'ombra d'aquell moviment estudiantil del 68 que va fer que tot semblés possible. Una herència manifestada també en el desenvolupament del moviment d'alliberament homosexual que, en la seva versió contemporània, va néixer arran de la revolta dels gais novaïorquesos contra una batuda policial al bar Stonewall Inn, el 28 de juny del 1969, una rebel·lió que de ben segur va ser possible fruit del canvi de mentalitat, especialment en matèria de sexualitat, que havia sorgit arran de les revoltes del 68.

En els països socialistes, que també van viure el seu peculiar 68, tot i la duresa de la repressió contra el moviment estudiantil, la idea de la victòria a mitjà termini dels revoltats es fa encara més palesa. No en va, i per citar-ne només un exemple, poc més de dues dècades després que els tancs soviètics entressin a Txecoslovàquia per esclafar una Primavera de Praga que anhelava combinar socialisme i llibertat, la Revolució de Vellut va acabar triomfant i fent realitat el somni pel qual va sacrificar-se Jan Palach, l'estudiant que es va immolar el gener del 1969 al centre de Praga en protesta contra l'ocupació soviètica. Un altre exemple de la persistència del llegat del 68. Un 68 que va ser, sens dubte, un autèntic “terratrèmol del jovent”. ■

L'artista. En les imatges i instal·lacions de Carles Llonch hi ha sempre una cerca de l'anomalia de la societat.

Shade and shelter

Des dels orígens de la nostra espècie, les necessitats més primàries de refugi han empès l'ésser humà a construir estructures. Podria semblar que com a conseqüència de l'evolució de les societats cap a complexos sistemes de relació de treball aquestes necessitats han variat, però no ho fan. El cervell humà que es va fer servir per construir les piràmides és el mateix que s'emprà per erigir gratacels, així com també el que inventà la roda. Els recers construïts al voltant de les carreteres de tota la península Aràbiga, on refugiar-se del sol és essencial, representen un sentit antic, primitiu i profundament humà de la construcció funcional. Tots ells generen una relació de contrast davant el context arquitectònic espectacular del paisatge urbà a la zona. Així, també representen les condicions de la classe obrera immigrada des de l'altra costa del golf Pèrsic. ■

Tom Wolfe i la no-revolució

Tom Wolfe

La hoguera de las vanidades

Círculo de Lectores, Anagrama, 1988, 795 pàgs.

TXEMA MARTÍNEZ

En la mort del pare del Nou Periodisme, autor d'una obra immensa

Ha mort Tom Wolfe, l'encunyador del terme nou periodisme i un dels seus estendards més visibles. I la primera cosa que em ve a la ment, al saber la notícia, són les sobrecobertes que embolcallaven la seva foguera de les vanitats de la meua adolescència, a mitjans dels anys vuitanta del segle passat, amb un fons de colors rosa, blau i verd llampant d'una Nova York que ja no existeix. Aquella va ser una novel·la que va fascinar un món –i que va originar per desgràcia una oblidable pel·lícula–, tota una generació de lectors, un llibre que obria la ment a noves estratègies literàries però també morals i sentimentals, una prosa fluida i sense complexos, que alhora es bastia, sense que es notés, d'una calculadíssima reflexió prèvia sobre la societat i els valors que volia retratar i els modes en què podia reflectir-se a partir dels decàlegs tradicionals, ara sotmesos a un nou microscopi. Després vaig descobrir llibres seus anteriors, com el prodigiós recull d'articles dels lustres anteriors titulat *Les dècades púrpura*, aquest color usat no només literalment, en paraules de l'autor, sinó també per representar aquell afany per significar-se i desempallegar-se de tantes coses a la recerca, diguem-ne, d'un alliberament. Que, en efecte, va arribar, però no en la forma en què les revolucions, sobretot les intel·lectuals, com les del Maig del 68 o els moviments hippies i desarrelats beats nord-americans, pretenien, o feien que pretenien, sinó en aquesta autèntica proclamació del jo inserit dins de la societat que ha significat, al capdavall, la postmodernitat. És com la festa a casa de Leonard Bernstein descrita per Wolfe en què es recaptava diners per als Panteres Negres, que al final de la vetllada van proclamar “als presents que la seva revolució acabaria amb la possibilitat de cases de setze habitacions com aquella en la qual estaven”. Una reflexió que l’“esquerra exquisida” d'avui podria aplicar-se en forma de xalet als afores.

El Nou Periodisme, igual que la prosa de la Foguera, mira de traslladar al lector una realitat des de dins, dit això en perspectiva, mentre construeix un discurs escena a escena, davallant i donant prioritat a les formes, de les quals suren el fons, d'una brutícia que mentre t'embruta aclareix, renta, esbandeix i il·lumina, des dels detalls visibles que externament delaten un estatus social, jeràrquic, fins a la pintura d'un paisatge fix, fotografia exacta, en la qual podem albirar sense equivocar-nos el perfil de les relacions humanes. Res nou, d'altra banda. Wolfe va aixecar una poètica des dels fonaments primerencs de la novel·la, des de Thackeray (de qui pren el títol) fins al mirall vora el camí de Stendhal o la grafomania d'un Balzac obsessionat per les cruïlles socials dels seus personatges en moviment, per al final del sender quedar, per sobre, o per sota, de tant de detall, noms, topònims, onomatopeies, crits, efluvis i poses, com el que en realitat era, un moralista, a la manera clàssica. Només així pot assolir una certa perspectiva del temps, i el temps una visió de tu que et transcendeixi, com li passarà a Wolfe i als seus lectors. Ell va saber, millor que ningú en la seva era, beure de les fonts precises per aparentment reinventar allò que ja estava reinventat, les fronteres entre el periodisme i la literatura, que en mans més prodigioses que les seves van escalar muntanyes més altes (García Márquez, per exemple a *Relato de un naufrago*, o, *of course*, Truman Capote amb *In cold blood*, un dels cims de les lletres del XX). Però Tom Wolfe va saber vestir-se de dandi, sota un blanc immaculat, i mirar sobre una mitja rialla i escriure i dir-nos que per crear, i per viure en plenitud, hem de dinamitar les fronteres mentre som prou intel·ligents i sensibles de no moure'ns del camí que les conjuntures socials ens imposen tan si vols com si no, i fer-ne una arquitectura en perpetu moviment perquè tan sols així pugui arribar a ser mínimament habitable. Ell va viure molt bé, a recer de les revolucions que van ser no-revolucions, com un romanticisme basat en la cultura del jo que va repetint-se una vegada i una altra, fins a l'aparent paradoxa convertida en coherència i, potser, en paròdia de nosaltres mateixos. ■

Contra el dolor

Enric Boluda-M Hût

Nit americana

Pròleg de Xavier Macià

Pagès Editors, 103 pàgs.

LORENZO PLANA

Intenso poemario donde la indagación en la forma amansa el daño de un desamor

Enric Boluda-M Hût (Granollers, 1978), de algú modo es, y no es, el Enric Boluda Martínez que podemos conocer personalmente. Nos encontramos pues ante un heterónimo, y este dato resulta revelador: obviamente existe una vo-

luntad de esconderse en una identidad indirecta, hecho que se palpa y siente a lo largo de todo este libro de poemas. La expresión “nit americana”, precisamente, hace referencia a esa técnica cinematográfica que consiste en filmar escenas nocturnas durante el día, obteniendo ese simulacro que implica la noche por el día, pero también, aquí, el olvido en lugar del recuerdo, el silencio por la palabra, la soledad por la compañía, la tempestad por la calma, la angustia por la serenidad, el pasado por el presente, el caos por la forma... De todo esto nos habla el magnífico y esclarecedor prólogo de Xavier Macià, texto que hace especial hincapié en cómo, según la sentencia de Carles Riba, “la poesía és joc, però també foc”. Macià hace un pormenorizado estudio del aspecto puramente formal de todos estos sonetos, sus rimas interiores, la disposición de los versos en las estrofas, al tiempo que nos avisa de que hay que ir descifrando poco a poco los trucos que nos ofrece Boluda. Como si el núcleo temático de este poemario tan duro necesitara de algún tipo

Confessions sota els llençols

Kent Haruf

Nosaltres en la nit
(Traducció d'Anna Turró)
Angle Editorial, 151 pàgs.

MARISA TORRES BADIA

Un relat captivador d'ombres i silencis recreat en la tardor de la vida

Un cop més, sense caure mai en el parany postís de la sentimentalitat, l'escriptor Kent Haruf (1943-2014) ens transporta a un univers a mig camí entre la melangia i la tendresa. Aquesta és una divisa marca de la casa. *Nosaltres en la nit* –novel·la adaptada al cinema per Netflix en una pel·lícula dirigida per Ritesh Batra, amb Jane Fonda i Robert Redford com a parella protagonista– igual que les altres cinc novel·les de l'escriptor americà, proposa una història fruit d'una ferida universal: l'esvoranc de la solitud en arribar la vellesa. La lectura ens endinsa així en una història teixida per uns personatges perfilats de forma exquisida. El lector, seduït irremissiblement, sent bategar un món versemblant travessat per la tragèdia personal o les dificultats de la pròpia vida. Malgrat això, els protagonistes no fan mai cap pas enrere, ans al contrari: tot es converteix en un cant i una mirada cap endavant, en una mena de rapsòdia en prosa situada a Holt, un poble fictici inspirat en Yuma (Colorado), una de les ciutats de residència del nostre autor.

L'anècdota creada per filar la trama argumental provoca un primer estadi d'estupor i de sorpresa que comprèn el lector. A través de la incredulitat i del somriure subtil, ens submergim en un món paral·lel de complicitat i intimitat. Pot haver-hi alguna cosa més engrescadora que compartir llit amb dos éssers adults, convertint-nos en voyeurs plaents o en convidats d'honor d'un marc sotjat per la concupiscència? Això és exactament el que ens ofereix Haruf: "Et volia preguntar si t'agradaria venir de vegades a casa a passar la nit amb mi. I parlar. De sentir l'escalfor de l'altre al llit, fer-nos companyia. Estirar-nos junts i que et quedis. [...] El Louis va mirar des de la porta aquella dona de setanta anys, d'estatura mitjana i cabells blancs que caminava sota els arbres, entre les clapes de llum que feia el fanal de la cantonada."

Amb aquest sedàs argumental i amb una forma amarada d'un considerable tremp narratiu, Haruf dona pas a un viatge emocional contrastat pels dubtes, la inseguretat i l'exposició d'uns cossos que, havent deixat enrere la joventut, bateguen aferrats a la necessitat de gaudir de la carícia verbal i física: "Es va posar el pijama d'esquena al llit, on l'Addie estava estirada a sota d'un llençol de cotó. Llavors es va girar. No s'havia adonat que ella s'havia apartat el llençol de sobre i estava tota nua, il·luminada amb el llum tènue de la tauleta de nit. Ell es va quedar dret, mirant-la [...]. Estàs preciosa." Des d'aquest tombant, la prosa de Kent Haruf va destil·lant un món narratiu calmos i lent, enlairat, de vegades, per cert lirisme de caire oníric.

Però potser el millor regal que ens fa el narrador rau en la creació d'uns diàlegs sobris, subtils i curiosos, que semblen haver estat escrits per ser escoltats a cau d'orella i en la foscor més íntima. Haruf recrea d'aquesta manera una atmosfera de confidencialitat, filla essencialment de la versemblança del quotidià. La identificació del lector, en sentir-se emmirallat pel rerefons empàtic de la història –la traïció amorosa, l'estafa complaent de la vida, l'actitud hipòcrita o falsària de la societat–, acaba sent, de manera indefectible, un dels principals actius de la novel·la.

Nosaltres en la nit esdevé així una mena de coixí amortidor de les pors, dels prejudicis socials i, en conseqüència, acaba convertint-se en una clara vindicació de la llibertat individual. Una història de confessions sota els llençols d'uns personatges que, d'una banda, ja ho han guanyat tot, i de l'altra ja no tenen res a perdre. Una evocació delicada, i alhora devastadora, que premia la resiliència d'aquells que entren en la foscor o en la nit dels seus dies. ■

de muleta, de algún tipo de defensa, seguro que es el distanciamiento que ofrecen estos sonetos blancos, esa plasmación clara y luminosa, ese "cálculo de estructuras" que reinventa la modalidad, lo que consigue hacer vibrar en el libro la fisonomía de una personalidad en cierto modo rigurosa, y con ello también paradójica.

Comprende el lector esta opción, porque si hay algo llamativo y valioso en este libro, se trata sobre todo de la manera en que se nos hace próximo, revelador. Y es que aquí, a pesar del "simulacro", aquí percute una voz sin falsa afectación, que asume la esencia de su realidad: la del dolor. No se trata de relatar todos los vaivenes argumentales del libro. Hay un padre y unos hijos. Hay un desengaño amoroso. Hay un final que lucha por la serenidad. Se trata de recalcar cómo el autor logra no resultar patético o narcisista, cómo su uso de la ironía le salva en tantas ocasiones. Boluda quiere que su particular orden lo cure de la temática "demasiado humana". Los sonetos actúan como brida ante el corazón atormentado. De hecho, ese

es el logro de *Nit americana*: por mucho que intuimos la dimensión del daño, nada en este libro resulta plañidero o autoindulgente. La cadencia y el ritmo, precisos y exactos, abocan a una suerte de caleidoscopio sentimental sabiamente modulado.

Finalmente, y resulta obvio, se hace obligado recalcar la belleza de algún poema en concreto: "Joc de mans", "Cafè", "La dolce vita", o el poema que da título a todo el conjunto, "Nit americana", los cuales atestiguan y refuerzan la existencia de un auténtico sentido general. Acaso el último resultado de la lectura de esta obra no sea otro que el de una nueva paradoja. Porque a fin de cuentas, y muy a pesar de todo lo que ha batallado el poeta formalmente, tenemos la sensación de haber pasado por un mundo que tiembla. Como si las grietas de algún tipo de salvación nacieran de adentro, de muy adentro de este libro que, a pesar de su amargura, se nos clava hondo como un gesto entrañable que queda ya guardado firmemente en nuestra memoria. ■

L'espurna de la insurrecció

Està una mica nerviós, portava moltes nits escrivint anotacions a la llibreta, omplint el cendrer de burilles, rellegint assajos de Javier Serrano Planes, escoltant les notícies per la ràdio, repassant les actes dels comitès territorials dels darrers tres anys, bevent cafè i cafè amb conyac, retallant paràgrafs, dormint vestit al llit i despullat al sofà, anotant a les vores i els peus dels esborranys, estripant versions provisionals i definitives, emprovant-se diferents combinacions de roba i assajant el moviment de les mans davant del mirall del rebedor de casa per a la intervenció que ha de fer. Ara. Els diferents corrents ideològics i estratègics havien confluït, forçats pels esdeveniments dels últims mesos arreu del país, en dos grans columnes que es mesuren les forces al sisè congrés nacional del partit. Les setmanes prèvies corrien rumors de ruptura, d'infidelitats, d'últimatums forçats per la impaciència i certes dosis d'animadversió personal. Canvien les etiquetes, es repeteixen els mateixos debats: il·luminats contra il·lusos, estalinistes contra trostkistes, els de la revolució permanent contra els de la ruptura revolucionària, els partidaris de la violència popular contra els defensors de la desobediència pacifista, futbolistes contra ciclistes, els de l'extrema esquerra contra els de l'esquerra radical.

Empès per comentaris més o menys sorneguers, més o menys francs; influït pels copets a l'espatlla que alguns camarades li donen a la barra del bar on fan el cafè, l'entrepà, el menú o la cervesa als matins, tardes o nits que tenen reunions de partit, s'ha cregut que és l'únic que pot reforçar les costures abans de la ruptura definitiva. Ara és el seu moment, ha de llegir la ponència que ha polit durant aquestes darreres setmanes i provar la seua capacitat de persuasió i lideratge, esdevenir la persona de consens per a la unitat d'acció. La Carme sempre li diu, quan el Miquel no hi és, que val molt més del que es pensa, que les seues idees són les úniques que poden canviar els paradigmes mentals de la militància, que algun dia s'hauria de plantejar assumir alguna cosa més que un càrrec sectorial de tercera fila. Quan el Miquel torna del lavabo o de buscar una cervesa la Carme calla i canvia de conversa; després aprofita que el Miquel, l'etern secretari general, queda atrapat en la seua pròpia retòrica plena de tòpics i fal·làcies, per picar-li l'ullet, per animar-lo des de les subtils de la clandestinitat a fer la passa definitiva i deixar en evidència el líder i tots els seus acòlits i detractors. Egos que inoculen les bases amb personalismes inoperants, li diu sempre que no els veu ni escolta ningú.

Les divergències en l'estratègia que l'organització ha de seguir davant del que consideren, en això hi ha consens, "una presa de consciència per part de la classe treballadora, l'espurna de la insurrecció popular, un procés d'emancipació social que enderroqui les estructures patriarcales del sistema capitalista i assumeixi el control col·lectiu dels processos de producció i de serveis, tant públics com privats, en benefici del conjunt de la ciutada-

Jaume Barrull Castellví

NARRADOR

Llicenciat en Sociologia, actualment és redactor i fotògraf al dominical *Lectura* del diari SEGRE

nia sense prejudicis ni discriminacions". Tothom sembla compartir l'anàlisi entusiasta que la revolució, anhelada durant molts anys com un projecte gairebé místic, és a punt d'esdevenir una realitat tangible. S'acosta el moment pel qual han treballat tan intensament, per això els dubtes i els nervis posen en evidència les contradiccions inherents de la lluita de classes. La societat civil, oprimida i alienada des que va ser exclòsa de la revolució burgesa capitalista, és a punt de col·lapsar el sistema i no poden errar en els passos que el partit, com a subjecte actiu de la transformació social, ha de fer per conduir el canvi a bon port.

Conscient que l'ús del verb *conduir* és una font de conflictes, només el fa servir en alguns esborranys i en converses informals amb companys i companyes de confiança, però procurava evitar-lo en documents oficials i intervencions públiques. "El partit acumula un bagatge dialèctic respecte les dinàmiques revolucionàries populars i de classe que el converteixen en una peça clau en aquestes hores excitants que viu el país", apunten des de les grades més ortodoxes, generalment treballadors de l'hostaleria i geganters acusats de búlgars en veu baixa. "És per això que no podem eludir el deure de participar activament del canvi, de passar a l'acció i esdevenir l'avantguarda que condueixi el poble oprimint per la conjura entre el capital i el poder eclesiàstic caduc que manipula l'esperit del nostre poble des de l'edat mitjana". Els que s'han agrupat sota el mal nom de sandàlies, per contra, tenen per costum publicar en fanzins universitaris i han influït en un sector gens menyspreable dels diferents comitès sectorials i

territorials, sobretot del món de les escoles de ball i el transport públic. Aquests diuen que són més partidaris d'estar amb el poble que no pas al davant del poble: "La classe treballadora no pot ésser liderada per cap organització sense el previ consentiment de les diferents assemblees que, de forma autònoma i compromesa amb el moment històric, es crearan als barris, els pobles, les universitats i els centres de treball per tal de decidir, de manera transversal i democràtica, les línies de lluita i els objectius materials i morals del paradís a la terra que estem construint entre tots i totes." Porta setmanes preparant la intervenció, una proposta ambiciosa per implementar mesures de col·laboració efectives amb la resta d'actors, especialment les organitzacions ideològicament afins que treballen en els diferents àmbits d'acció política, social, cultural i econòmica del país, amb la intenció final de bastir una estratègia eficaç i coordinada que canalitzi de forma radicalment democràtica les demandes, aspiracions i anhels d'una societat que malda per viure en llibertat. És el moment de la unitat popular. Ara sí, la definitiva.

Tal com era d'esperar, la transcendència històrica es nota en l'ambient: en la policia secreta que vigila el congrés sense saber que el servei de seguretat del partit els té controlats; en les taques de suor que els camarades més compromesos exhibeixen a les aixelles; en les cigarretes que es consumeixen compulsivament al vestíbul, els lavabos i qualsevol raconada on es pugui llençar la cendra; en els grupets d'afins que conspiren en veu baixa i en les falses encaixades de mans que es fan els uns que desconfien dels altres; en les llistes que els més atrevits escriuen d'amagat i guarden amb gelosia amb els noms dels candidats a les diferents comissions, comitès, sectorials i coordinadores, això com el secretariat i la direcció nacional.

Repassa els últims detalls tancat dins un vàter. És el primer d'intervenir després del descans de deu minuts que han fet a les set de la tarda, proposat per la delegació territorial del nord-est i aprovada per unanimitat per la mesa. El futur del país, la capacitat que el partit doni l'impuls definitiu al canvi de cicle és a les seues mans. Alguna corredissa, les darreres exhalacions de fum abans d'entrar, remor de fons i expectació creixent. Pràcticament ha vingut tothom. La militància de base, el vertader múscul de l'organització, és conscient del que s'hi estan jugant i ningú no vol recordar-ho com el dia que es va quedar a casa. Guardar-se la data a la memòria per poder explicar als seus fills que ells hi eren, això. La mesa del congrés obre acta i li dóna la paraula. S'aixeca, de camí a la tarima encaixa un parell de mans, s'acosta al faristol, ordena els papers, beu una mica d'aigua i alça la mirada per demostrar la seua determinació. Companys, companyes, camarades tots i totes. Fa una repassada general, llàstima que el Manel i el Rodrigo treballaven i la Berta tenia un dinar familiar, si no fos per ells avui segur que hauríem arribat a la xifra històrica dels vint-i-cinc assistents. ■

Ramon Pichot, *Germine*, c. 1900 (detall).
Col·lecció Artur Ramon, Barcelona

Exposició fins
al 22 de juliol

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

Exposició organitzada
conjuntament pel
Museu Nacional
d'Art de Catalunya
i l'Obra Social
"la Caixa"

Ramon
Pichot
D'El Quatre Gats
a la Maison Rose

www.caixaForum.es

CaixaForum Lleida

Obra Social "la Caixa"